

taliter deliberatio censetur necessaria, ut quis sibi imponat obligationem gravem, ut est vinculum matrimoniale.

Tertio debet esse signo aliquo exteriori expressum, tum quia matrimonium est contractus humanus, qui essentialiter requirit consensum internum signo exteriori expressum, & ad alterum, modo humano, id est sensibili, practice directum. Tum etiam, quia est sacramentum, de ratione enim sacramenti est, ut sit signum aliquod sensibile.

Quarto debet esse liber a coactione seu metu, subindeque si consensus, metu gravi, seu cadente in constantem virum, extortus sit, matrimonium est invalidum, non jure naturali, sed Ecclesiastico. Licet enim probabilis sit, omnem contractum, adeoque etiam matrimonium, jure naturae, in tali casu esse validum; hunc tamen specialiter irritavit ius positivum, ut constat cap. *Cum locum*, 14. & cap. *Veniens* 15, de sponsal. & cap. 2. *De eo qui duxit*, &c. Ratio autem qua Ecclesiam ad compulit, fuit, quia cum vinculum matrimonii sit perpetuum & indissolubile, voluit ut ejus celebratio esset ita libera & spontanea, ut ad eam aliena vi & injuria nemo cogeretur. Quia etiam de causa irritata sola religionis, facta ex metu cadente in virum constantem.

Ex hoc colligitur, matrimonia gravi metu contracta, inter infideles esse valida, sicut & matrimonia clandestina, si nullum jus civile ea apud ipsos irritet; cum illi legibus Ecclesiae, talia matrimonia irritant, non subdantur.

Quinto ad essentiam & valorem matrimonii non requiritur consensus explicitus in copulam, sed sufficit implicitus, seu quod feratur in translationem dominii proprii corporis in ordine ad actum conjugalem. Ita D. Thomas hic qu. 48. art. 1. ubi dicit *consentire in matrimonium, idem esse ac consentire in carnalem copulam impliciti, non expliciti*, non enim debet intelligi, nisi sicut implicite continetur effectus in sua causa; quia potestas carnalis copula, in quam consentitur, est causa carnalis copula, sicut potestas utendi re sua, est causas. Et 3. p. qu. 29. art. 2. afferit *omnino verum fuisse matrimonium Virginis Matris Dei, & Ioseph, quia uterque consensit in copulam conjugalem (id est in vinculum conjugale) non autem expressè in copulam carnalem, nisi sub conditione, si Deo placaret*. Ergo iuxta D. Thomam, ad contrahendum validè matrimonium, non est necessarium ut conjuges consentiant explicitè in copulam carnalem, & velint eam exercere, sed possunt habere contrarium propositum, & votum nunquam exercendi, sicut habuit B. Virgo. Ratio est, quia copula carnalis non est de essentia matrimonii, sed tantum est usus potestas per illud accepta; Sed potestas ab usu separari potest, & accipi potestas ad usum, sine voluntate nunquam illam exercendi, imò etiam cum expressa voluntate contraaria: Ergo consensus explicitus in copulam non est de essentia matrimonii.

3. Confirmatur & magis illustratur haec ratio, hoc exemplo. Sicut in fundo duplex dominium distinguunt soler, alterum proprium ac directum, alterum utile quoad usum fructuum, potestque dominium directum ab utili separari, & unum tradi sine altero, ut contingit quando Dominus dat Vassalo agrum in Feudum, vel Emphyteusim; tunc enim dominium directum & supremum sibi retinet, & ad Vassallum seu usum fructuarium transfert usum fructum seu dominium utile. Ita in matrimonio distinguunt potest dominium directum in corpus utriusque conjugis, à dominio utili, quoad usum copulae,

unumque ab altero separari, ex mutuo pacto inter conjuges; concedendo videlicet dominium directum suorum corporum, & denegando dominium utile, quoad usum copulae, sive ad tempus, sive in perpetuum. Et hoc modo B. Virgo se gessit erga S. Josephum ipsius conjugem, illi enim solum dedit dominium directum corporis sui, non autem dominium utile, sive usum fructum sui corporis, quoad copulam, sed potius, ex mutuo pacto, uterque sibi cum retinuit. Plura alia sunt sanctorum conjugum exempla qni virginitatem in matrimonio illibatam servarunt, Elzeari & Delphine, Edwardi Anglorum Regis & Edithae, Henrici Imperatoris & Cunegundis. Celebratur etiam Gracorum historiis conjugium Marciani Imperatoris, & Pulcheriae initum, post datum utrumque fidem mutua continentia.

4. Ex dictis intelliges, quod licet matrimonium inter B. Virginem & S. Josephum celebratum, caruerit aliqua perfectione accidental, nimirum copula conjugali, & jure expedito ad illam, fuit tamen perfectum substantialiter, cum nihil ei defuerit ex his quæ ad substantiam matrimonii requiruntur, nempe nec traditio corporum, nec dominium directum ipsorum, quamvis, ex mutuo consensu, à dominio utili, quoad usum copulae, imò & à consensu explicito in illam, fuerit separatum. Unde S. Augustinus lib. 1. de nuptiis & concupis. cap. 11. triplex matrimonii bonum in sanctissimo illo coniubio agnoscit. *Omne itaque nuptiarum bonum (inquit) implerum est in illis parentibus Christi, proles, fides, sacramentum. Proble agnoscimus ipsum Dominum Iesum: fidem, quia nullum adulterium: sacramentum, quia nullum divorzium*. Praterea matrimonium illud in suo genere perfectissimum fuit, cum perfectissime assecutum fuerit finem ad quem à Deo fuit ordinatum, qui non fuit prolis ex mundo concubitu suscepit, sed prolis spiritu Sancti operari in utero B. Virginis formatae, protectione & educatione, nec non altissimi mysterii occultatio, & pudicitia B. Virginis, ac famæ, honoris, & integritatis virginitatis ejus, conservatio & protectione, quod hanc sanctissimi hujus matrimonii præstantiam & dignitatem, mirum in modum commendat. Cum enim ecetera matrimonia, ad perdendam & destruendam virginitatem conjugum ordinantur, istud mirabiliter dispensatione, ad eam conservandam & protegendarum institutum fuit. Quod bellissime quidam, similitudine ulni, item obumbrantis, & à Solis ardoribus protegentis, expressit, addito hoc lemmate: *protectit, non fecundat*.

5. Demum spectata sola re natura, & semota constitutione Ecclesiastica, vel civili; consensus clandestinus est sufficiens ad valorum matrimonii, ut docet D. Thomas hic qu. 45. art. 5. probatque ex eo quod consensus de presenti inter legitimas personas matrimonium facit, alia vero sunt tantum de solemnitate, & ad hoc adhibentur, ut matrimonium convenientius fiat. Tridentinum tamen scilicet 24. de reform. matrimonii, clandestina matrimonia irritavit, his verbis: *Qui aliter quam praesente Parrocho, vel alio Sacerdote, de ipsis Parrochis ordinariis licentia, & duobus vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse declarat, prout eos praesenti decreto irritos facit & annulat*. Circa quod decretum gravis est difficultas, quomodo potuerit Ecclesia, matrimonia consensu clandestino facta irritare, & efficere quod consensus clandestinus, qui ante Tridentinum erat sufficiens

ciens materia & forma matrimonij, non sit amplius sufficiens materia & forma illius, Ecclesia enim non haber potestatem mutandi materias & formas sacramentorum, cum hoc sit proprium potestatis excellentia quæ est in Christo, ut in Tractatu de sacramentis in communis declaravimus. Sed ad hoc respondet, Ecclesiam duobus modis matrimonia clandestina irritare potuisse, primò indirectè & mediata, reddendo personas inhabiles ad contrahendum, ut innuit Tridentinum in prædicto decreto: secundò directè & immediate, castando & irritando contractus matrimoniales, consensu clandestino factos; cum enim Ecclesia sit res publica bene ordinata à Christo, debuit in ea esse potestas ad regulandos contractus suorum subditorum, atque adeò potuit statuere quasdam conditiones, sine quibus tales contractus sint irriti: in quo non mutavit materiam vel formam sacramenti matrimonij, formaliter sumptas (nam materia & forma sacramenti matrimonij, etiam post Tridentini decretum, est contractus legitimus, sicut ante) sed tantum materialiter, faciendo scilicet quod contractus clandestinus, qui antea erat legitimus, non sit amplius legitimus, nec per consequens elevabilis ad dignitatem sacramenti. Sicut si quis haberet potestatem mutandi aquam in vinum, posset mutare materiam sacramenti Baptismi, materialiter (hoc est efficiendo quod ea res quæ erat vera aqua naturalis, jam non sit amplius aqua naturalis, nec per consequens materia sacramenti baptismi) sed non formaliter, quia semper verum esset, quod aqua vera & naturalis, esset materia Sacramenti Baptismi, à Christo instituta.

6. Quæres primò, an si Parrochus invitatus & per violentiam interfit matrimonio, illud validum sit? Respondeo affirmativè, sic enim declaravit sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretatum anno 1593. his verbis: *Congregatio Concilij censuit, matrimonium coram Parrocho & testibus contractum, nisi aliud obest, validum esse, quamvis Parrochus invitatus interfuerit, & alia de causa, quam ut matrimonio interesset, à contrahentibus acceritus fuerit*.

7. Quæres secundò, an matrimonia celebrata sine proclamationibus, sint clandestina? Respondeo negativè, dummodo fiant coram Parrocho, & duobus vel tribus testibus. Sic enim pariter declaravit eadem Congregatio Cardinalium his verbis: *Congregatio censuit, matrimonium contractum, non præmissis denuntiationibus, nisi aliud obest, irritum non esse*. Peccant tamen graviter, qui sine dispensatione, vel legitima causa excusante, non præmissis proclamationibus, matrimonium contrahunt, quia est res gravis, & Tridentinum strictissime præcipit, ut tales proclamationes celebrationis matrimonij præmittantur.

Ex dictis colligitur, matrimonia clandestina, id est facta sine præsentia Parrochi & duorum testium, valida esse, si contrahantur in iis locis, in quibus Tridentini constitutio non est recepta; licet contrahentes peregrini sint, imò licet de industria eò se contulerint, ut validè contraherent, sicut docent Sanchez, Pontius, & alii. Item si duo contrahentes clandestinè sint diversarum Parrocharum, in quarum una publicatum fuerit decretum Tridentini, non vero in altera, valet matrimonium, si fuit celebratum in ea

Parrochia, in qua decretum nondum fuit receputum, ut sacra Congregatio Cardinalium ad cap. 1. decreti de reform. matrimonij declaravit.

CAPUT V.

De indissolubilitate matrimonij.

8. *Indissolubilitas triplici titulo matrimonio convenit: Primò ex sua institutione, Deus enim instituendo matrimonium in statu innocentia, præceptum dedit de ejus indissolubilitate, ut constar ex verbis illis Gen. 2. Propter hoc relinquit homo patrem suum & matrem, & adherebit uxori sua, & erunt duo in carne una. Quæ verba fuisse à Deo dicta, & per Adam posteris promulgata, significavit Christus Matth. 19. dum hæc verba, non in Adam, sed in Deum retulit, ut declarat Augustinus lib. 9. super Genesim ad literam, ubi hæc haber: Hac verba cum primi hominis fuisse Scriptura testetur, Dominus tamen in Evangelio Deum dixisse declaravit, ut hinc intelligeremus propter extasim qua præcesserat in Adamo; hoc eum divinitus tanquam Prophetam dicere potuisse. Similiter Tridentinum scilicet 24. initio ait, *Matrimonium perpetuum indissolubilemque nexus, primus humani generis parentes, Divini Spiritus infinitu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex osib[us] meis &c. Et paulo post addit, Christum ejusdem nexus firmitatem, ab Adamo tantò ante pronuntiatarum his verbis confirmasse Matth. 19. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separat. Quare præceptum divinum de indissolubilitate matrimonij, in quo, tempore legis Mosaicæ, per repudij libellum dispensatum erat, fuit in lege Evangelica in pristinum vigorem à Christo restitutum. Unde Apofolus 1. ad Corinth. 7. *Principio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo re conciliari. Et vir uxorem non dimittat &c.***

9. Secundò matrimonium jure naturali indissolubile est, quia natura sua ordinatur ad convenientem prolixi generationem & educationem, ad quam requiritur indissolubilitas conjugij, sine qua prolixi educatione facile negligetur, & multus amor inter conjuges ad matrimonij fines necessarius minueretur. Unde ut notat D. Thomas 3. contra Gent. cap. 123. aves illæ ad quarum prolixi educationem requiritur utriusque parentis opera, tandem commanent simul, quoad usque proles sit perfectè educata & instruta, ut ipsa filii valeat de necessariis providere.

10. Tertio matrimonium in lege Evangelica, speciali titulo indissolubile est, quia nimis à Christo elevatum est ad dignitatem Sacramenti, significantis duplē Verbi cum natura humana, & Christi cum Ecclesia, conjunctionem firmissimam ac profus indissolubilem; quia perfectius duplē illam unionem significat matrimonium consummatum, quam ratum, majorum etiam habet indissolutionem, nam matrimonium ratum & nondum consummatum, in aliquo casu solvi potest, cum nimis unus ex conjugibus ante consummatum, professionem emitit in aliqua religione approbata, ut infra dicemus: matrimonium vero consummatum,

190 TRACTATUS SEPTIMUS.

rum, in nullo prorsus casu in lege Evangelica solubile est.

11. An vero in lege Mosaica solvi potuerit per libellum repudij, Deo in legenaturae dispensante, controversia est inter Theologos; plures enim existimant, libellum repudij non fuisse permisum a Moysi ut licitum, sed ut toleratum, ad vitanda graviora mala, sicut permittuntur a Principibus lupanaria. Unde juxta hanc sententiam, peccabant Judai dimittingit suas uxores, & vinculum matrimonij per libellum repudij non solvebatur, ac proinde si mulieres dimissa accipiebant novos maritos, non erat novum ac vetum matrimonium, sed adulterium. Ita Magister D. Bonaventura, Estius, Sylvius, & alij, quibus videtur favere D. Hieronymus in cap. 19. Matth. ad verba illa, *Moses ad duritiam &c.* Alij vero docent, sub lege Mosaica, Deo dispensante in lege naturali, permisum fuisse Iudeis repudiare uxores, non solum impunem, sed etiam licitem, ita ut non peccarent repudiando, & per libellum repudij vinculum conjugale solveretur. Ita D. Thomas super cap. 19. Matthaei, Albertus Magnus, Durandus, Paludanus, Bellarminus, Sanchez, & alij communis, ac probabilis. Nam Deuteron. 24. sic dicitur: *Si acceperit homo uxorem, & non invenerit gratiam ante oculos ejus, propter aliquam faditatem, scribet libellum repudij, & dabit in manus illius, & dimittet eam de domo sua, &c.* Hæc autem verba, & sequentia, aperte significant licentiam & potestatem juris viro, ad repudiandum uxorem, & uxori repudiata, ad nubendum alteri; non vero solam tolerantiam rei illicitæ, ad vitandum magis malum: Ergo per legem repudij permittebatur Iudeis, non solum impunem, sed etiam licitem, repudiare uxores. Unde nunquam in tota Scriptura legitur, quod repudiantes uxores, servato modo a Moysi scripto, reprehendant, vel quod matrimonia repudiatarum cum aliis viris, improbentur, & tanquam adulteria habeantur. Nec obstat, quod lex prohibens ne repudiata, quæ alteri nupferat, mortuo secundo viro, recuperetur a priori, rationem hujus prohibitionis reddat, *quia polluta est, & abominabilis facta coram Domino.* Nam ut ait S. Thomas hic quæst. 67. art. 4. ad 5. repudiata quæ alteri nupsit, dicitur polluta & abominabilis coram Domino, legaliter, eo modo quo immundus dicebatur in eadem lege Mosaica, qui mortuum tangebat, vel leprosum, non immunditcula culpa, sed cuiusdam irregularitatis legalis. Non obest etiam quod Christus Matth. 19. dicat, Moysen permisisse Iudeis uxores dimittere, propter duritiam cordis eorum: his enim verbis solum significat, duritiam cordis sūisse occasionem permissionis, non vero intendit, ipsam permissionem non sūisse veram & positivam concessionem dimittendi uxorem, sed solam tolerantiam, ad vitanda mala graviora.

12. Quamvis autem matrimonium in lege evangelica, triplici titulo supra explicato indissoluble sit, sunt tamen duo casus, in quibus solvi potest, ex speciali Christi dispensatione, id concedentis in gratiam fidei, vel status religiosi. Primus est, quando ex duobus infidelibus conjugatis, unus convertitur ad fidem, & alter non vult pacificè, & sine contumelia Creatoris, habitare cum illo: tunc enim licet conjugi ad

14. Quates primò, an Summus Pontifex, in matrimonio

DE SACRAMENTO MATRIMONII. 191

fidei converso desertere infidelem, & ad alias si voluerit nuptias transire. Ita definit Innocentius III. cap. *Quanto de divortiis, ubi sic ait: Si alter infideli conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum perirerat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente, ad secunda, si voluerit, vota transire potest.* Hoc privilegium in favorem fidei & Christianæ religionis a Christo concessum, deducitur ex verbis illis Apostoli 1. Corinth. 7. *Si quis frater uxorem habet infideli, & hoc consentit habitare cum illo, non dimittat &c.* Quod si infidelis discedat, non enim servitui subiectus est frater aut soror in hujusmodi. Quæ ultima verba, juxta communem Doctorum explicationem, significant quod si conjux infidelis, odio Christianæ religionis, sponte recelerit a conjugi fidi, conjux fidelis non subiicitur servituti, ut debeat remanere in celibatu, sed potest alteri nubere. Quod à fortiori dicendum est, si infidelis remaneat quidem cum fidelis, sed cum injurya Creatoris, & spirituali damno conversi conjugis, quia hoc est deterius quam si discederet. Quod si infidelis nolit quidem converti, sit tamen paratus cohabitare cum converso ad fidem, pacifice, & sine contumelia Creatoris, iste non potest, juxta D. Thomam hic quæst. 59. artic. 5. transire ad secundum matrimonium; Christus enim hoc privilegium infidelibus conversis non concessit, nisi in gratiam fidei, quæ tunc non pericitatur.

13. Secundus casus est, quando alter conjugum, ante consummationem matrimonij, ingreditur religionem ab Ecclesia approbatam, & in ea professionem emitit; tunc enim solvitur vinculum matrimonij rati & nondum consummati, ex speciali Christi privilegio, in favorem status religiosi concessio, ut constat ex Tridentino sess. 24. can. 6. ubi sic habetur: *Si quis dixerit matrimonium ratum, non consummatum, per solemnum Religionis professionem alterius conjugis, non dirimi, anathema sit.* Id prius definierat Innocentius III. cap. *Ex parte secunda, de converso conjugar, ubi declarat, antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licere alteri conjugum, reliquo inconsilio, ad religionem transire, ita quod reliquias ex tunc legitime poterit alteri copulari.* Idem afficit Alexander III. cap. *Verum, &c.* cap. *Ex publico*, eodem titulo, conceditque uxori (idem sentiendum est de marito) spatum duorum mensium, intra quod non tenetur consummare matrimonium, sed de ingressu religionis deliberare possit, si velit: quo elapsi, tenentur conjuges mutuo reddere debitum, si exigatur.

Hujus privilegij nulla potest alia ratio assignari, quam voluntas Christi, in favorem religionis dispensantis in lege naturæ, & in lege evangelica de matrimonij indissolubilitate. Hanc tamen congruentiam afferit S. Thomas in 4. dist. 27. qu. 1. artic. 3. quæstiunc. 2. in corp. *Quod ante carnalem copulam ejus inter conjuges tantum spirituale vinculum, sed post est inter eos etiam vinculum carnale;* & ideo sicut post carnalem copulam matrimonian solvitur per mortem carnalem, ita per ingressum religionis ante carnalem copulam solvitur, quia religio est mors quadam spiritualis, quæ aliquis facio moriens, vivit Deo.

matrimonio rato, sed non consummato, dispensare, ejusque vinculum dirimere possit: Respondere sententiam affirmantem probabilem esse, ob facta aliquorum Pontificum, qui in matrimonio rato dispensarunt; negantem tamen videiri probabiliorem. Primo, quia si non possit Summus Pontifex, ut fatentur omnes, dispensare in poligamia, sive ante, sive post consummationem matrimonij, multo minus in indissolubilitate; cum indissolubilitas magis repugnet nature & fini matrimonij, quam poligamia; qui dissolvere in matrimonium est omnino ipsum destruere, cum essentialiter consistat in nexu, non vero secundam uxorem primæ superinducere.

15. Secundò, Ratio præcipua quæ inducit Adversarios ad assertendum, Christum reliquise Summo Pontifici potestatem dispensandi in matrimonio rato, est quia hoc expedire videtur ad bonum publicum Ecclesie, & salutis spirituali animatum: At hæc ratio probat quoque Papam a Christo accepisse potestatem dispensandi in poligamia, & matrimonio consummato; quia similiter bonum publicum Ecclesie exigere videtur, ut in illis Pontifex dispensare possit: putat si aliquis Princeps Christianus duxisset uxorem sterilem, & nisi hæredes regni relinqueret, princeps alius infidelis, vel hereticus, deberet ei succedere: Ergo ruit præcipuum fundamentum adversæ sententiae. Unde plures docti & p̄ij Pontifices, illam minus probabilem judicarunt, tamque ad proxim reducere, & in matrimonio rato dispensare, constanter renserunt, ut de Innocent. VIII. Adriano VI. & Pio V. refertur.

16. Quætes secundò, utrum ob adulterium alterius ex conjugibus, matrimonium quoad vinculum dissolvarur? Respondere negativè, sic enim definitur in Tridentino sess. 24. can. 7. his verbis: *Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit, juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, proper adulterium alterius conjugum, matrimonij vinculum non posse dissolvi &c. anathema sit.* Ratio etiam suffragatur, si enim per adulterium maritale vinculum solveretur, per illud conjux adultera aperiret sibi viam ad secundas nuptias, subindeque melioris esset conditionis, quæ causâ adulterij, quam quæ innocens dimitteretur, quod est absurdum.

17. Neque his obstat illud Christi Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem & aliam duxerit, mœchatur:* Christus enim per hanc exceptionem (*nisi ob fornicationem*) non significare voluit, eum qui dimittit uxorem, ob fornicationem, & aliam ducit, non mœchari; cum enim illa exceptio (ut recte Jansenius Gandavensis, & alij annotarunt) non afficiat totam sententiam, sed solum primam ejus partem, facit hunc sensum: *Quicumque dimiserit uxorem* (*Quod non licet nisi ob fornicationem*) *& aliam duxerit, mœchatur.* Quod si opponas, separationem quoad thorum fieri propter alias causas, quam ob fornicationem, & per consequens exceptionem fornicationis, non intelligi de separatione quoad thorum, sed quoad vinculum. Respondeatur negando consequentiam; licet enim alia non defint causa separationis quoad thorum, ibi tamen Christus non fecit mentionem, nisi solius fornicationis, quia ista, cùm importet divisionem carnis à carne, est causa per se & directè repugnans matrimonio, cùm alia solum per accidens opponantur societati conjugali, nec eam dividant speciali titulo, sed communī cuivis societati.

18. Quod si aliquis contendat, prædictam exceptionem referri ad totam Christi sententiam, illa Christi verba poterunt cum B. Martiali D. Petri Discipulo epist. 2. ad Tolosanos cap. 9. sic interpretari: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem hoc faciat, mœchatur;* & quicumque aliam duxerit, mœchatur; ille quidem mœchiā alienā, dando uxori occasione mœchandi; iste vero mœchiā propriā, cognoscendo eam quæ non est sua, conformiter aliis verbis Christi Matth. 5. *Omnis qui dimisit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam mœchari, & qui dimissem duxerit, adulterat.*

19. Ex his intelliges, ritum Græcorum, matrimonia fornicationis causa dissolventium, correctione dignum est. Unde in Actis Concilij Florentini refertur, quod postquam definitio fidei edita fuit, & omnium Ecclesie Episcoporum subscriptionibus munita: Eugenius IV. Pontifex maximus ita Græcos allocutus est. *Nos fratres, Dei beneficio, sumus fidei conjuncti. Quoniam ergo arcans Dei iudicis ego sum inter vos membra Caput, debeoque qualitercumque admonere, & consilis instruere ad ea quæ videntur pietatem & Ecclesiam nostram confitilire; propono vobis aliqua ut fratribus, ut Ecclesiarum doctribus. Et primò dico, omnes conqueri de separatione matrimoniorum, idque correctione indiget &c.* Praesules responderunt ad hoc caput: *Matrimonia dirimimus non sine justis causis.* Ceterum in variis aliis questionibus satisfecerunt Graci, præterquam in duabus, quarum altera erat ille eorum ritus, neutquam ab Ecclesia probatus, quo matrimonia in casu adulterij dirimere conuererunt.

CAPUT VI.

De impedimentis matrimonij.

Impedimenta matrimonij alia sunt quæ dicuntur impedientia tantum, quia scilicet impedient ne matrimonium licitem contrahatur, contractum tamen non irritant: alia vero, quæ dirimentia appellantur, non quid matrimonium jam factum & valide contractum dirimant, ut ipsi termini significare videntur (constat enim ex dictis capite præcedenti matrimonij vinculum, inter fideles contractum, & nondum consummatum, per solam professionem religiosam dissolvi) sed quia efficiunt, ut nedum illicite, sed etiam invalidè matrimonium contrahatur. De hoc dupli genere impedimentorum breviter hæc agendum est.